

УДК 530.192:330

DOI: 10.31359/2312-3427-2020-4-1-196

К.Б. Козак, канд. екон. наук, доцент

orcid.org/0000-0002-8099-6607

kozakkate.coach@gmail.com

Одеська національна академія харчових технологій

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню актуального стану розвитку сфери аграрного виробництва як структурної складової національної господарської системи. Проведено аналіз динаміки показників розвитку аграрного сектору України з використанням статистичного методу. Отримано висновок про ключове значення агровиробництва в вирішенні стратегічних завдань національного рівня. Досліджено вплив режиму оподаткування ПДВ на динаміку обсягу виробництва в аграрній сфері з виділенням ключових етапів модифікації зазначеного елемента системи оподаткування. Представлено фактори розвитку аграрного сектору економіки в Україні кількісного характеру, цінового характеру, наднаціонального рівня. Розглянуто структуру експорту та імпорту сільськогосподарської продукції в розрізі продуктової номенклатури та регіональної орієнтації. Розкрито тенденції та динаміку зовнішньої торгівлі агропродовольчими товарами між країнами ЄС і Україною на основі статистичних даних щодо експорту, імпорту, сальдо зовнішньої торгівлі за період з 2015 року до 2019 року. Проаналізовано наслідки євроорієнтації аграрного сектору з виділенням двох різноспрямованих векторів – позитивного та негативного.

Ключові слова: аграрний сектор, розвиток, динаміка, посівні площі, обсяг сільськогосподарського виробництва, експорт, імпорт, світовий ринок.

Постановка проблеми. В наукових колах питання значення аграрної галузі як структурної складової економіки України не є дискусійним. Констатується факт пріоритетності сільськогосподарського сектору для внутрішньо- та зовнішньоекономічного розвитку національного господарства. Потужній економічний потенціал аграрної сфери, зумовлений сприятливими кліматичними умовами і якісними земельними ресурсами, робить сільськогосподарське виробництво стратегічною

галузю національної господарської системи. Варто підкреслити значення аграрного комплексу у вирішенні таких базових для України проблем, як: забезпечення продовольчої, екологічної та економічної безпеки, розвиток пов'язаних галузей агропромислового виробництва, зростання доходів населення, формування соціально-економічних основ позитивної динаміки показників функціонування сільських територій, ефективна інтеграція у світовий господарський комплекс.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток аграрного сектору як системної складової економіки України став предметом дослідження: Саблука П.Т., Томіліна О.О., Болдирєвої Л.М., Мазура Г.Ф., Новака І.М., Мельника Л.А., Михайлова А.П., Бондаревської К.В., Михайленко О.В., Хільченко І.Ю., Баланівського М., Анисенко О.В., Сьомки А.К. тощо.

Аналіз аграрної сфери України через призму її експортного потенціалу складає науковий інтерес таких дослідників, як, зокрема: Ходан О.В., Глущенко Я.І., Россоха В., Шарапа О., Побоченко Л.М., Ганза І.В., Дорош-Кізим М.М., Дадан О.О., Гачек Т.С., Грановська В.Г., Хорощенко А.В., Хрип'юк В. І.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження актуального стану розвитку сфери аграрного виробництва як структурної складової національної господарської системи.

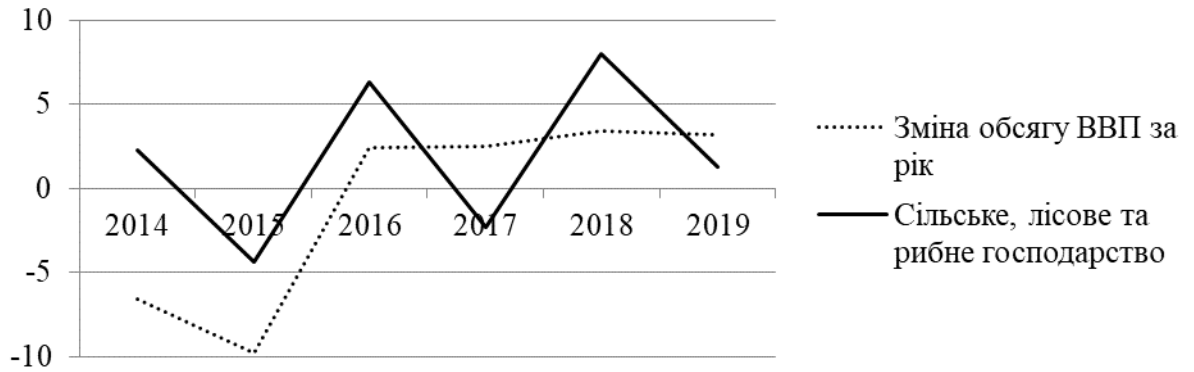
Виклад основного матеріалу. Аналіз макроекономічних особливостей функціонування і розвитку аграрного комплексу України засвідчує високу залежність національної економіки від зазначеного сектора. Як підкреслюють експерти, саме сільське господарство, наряду з промисловістю, оптовою та роздрібною торгівлею, створюють найбільшу кількість робочих місць та генерують найбільше доданої вартості.

За період з 2012 р. по 2019 р. зайнятість населення в Україні скоротилася на 13,9%, при цьому зайнятість в сільському, лісовому та рибному господарстві мала менший показник падіння (9,01%). В структурі зайнятості зазначений сектор займав такі позиції – 2012 р. -17,2%; 2013 р. – 17,5%; 2014 р. – 17,1%; 2015 р. – 17,6%; 2016 р. – 17,6%; 2017 р. – 17,7%; 2018 р. – 17,9%; 2019 р. – 18,2% [1]. На основі представлених даних видно, що на фоні загального падіння зайнятості в Україні, частка працевлаштованих в аграрній сфері зростає.

Динаміка обсягу ВВП в Україні у секторі сільського, лісового та рибного господарства представлена на рис. 1.

Динаміка обсягу виробництва в аграрній сфері в цілому співпадає с тенденціями зміни ВВП країни, демонструючи в більшості періодів більш

сприятливу тенденцію. Винятком є 2017 рік. Опитування думки представників сільськогосподарської сфери виробництва дозволило визначити основний фактор, що призвів до стрімкого скорочення валового внутрішнього продукту, що створено в сільському, лісовому та рибному господарстві – зміна режиму оподаткування ПДВ.

Рис. 1. Зміна обсягу валового внутрішнього продукту за 2014-2019 рр.
(відсотків до попереднього року, у постійних цінах 2016 р.)

Складено за: [2]

До 2015 р. суб'єкти господарювання, які здійснювали діяльність в аграрній сфері (зокрема, у сфері сільського, лісового господарства та рибальства), перебували на загальній системі оподаткування і відповідали встановленим критеріям, було надано право використовувати спеціальний режим оподаткування ПДВ. Його особливість полягала в тому, що сума податку, яка нараховувалася на вартість поставлених сільськогосподарських товарів (послуг) власного виробництва, не сплачувалася до бюджету, а повністю залишалась у розпорядженні товаровиробника з метою відшкодування податку за придбані товари (послуги), з яких сформовано податковий кредит, а у разі наявності залишку – використовувалась на виробничі цілі [3].

У відповідь на вимогу МВФ щодо надання чергового траншу в Україні було здійснено скасування спеціального режиму ПДВ для суб'єктів агробізнесу. Процес було поділено на два етапи:

1. Протягом 2016 р. у розпорядженні сільськогосподарського товаровиробника для використання у виробництві сільськогосподарських товарів (послуг) залишалася частка суми ПДВ, розмір якої залежав від галузі виробництва: за операціями з сільськогосподарськими товарами/послугами (крім операцій із зерновими й технічними культурами та операцій з продукцією тваринництва) на спеціальних рахунках, відкритих сільськогосподарським підприємствам, залишається 50% від

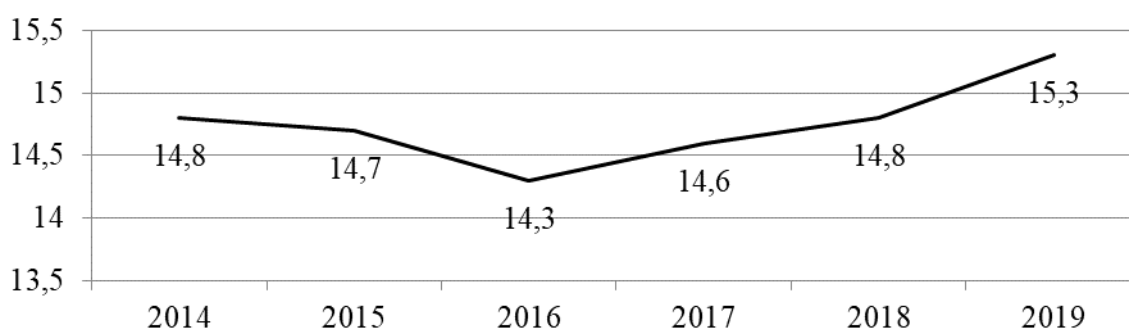
суми ПДВ; за операціями із зерновими та технічними культурами – 15%; за операціями з продукцією тваринництва – 80%.

2. З 01.01.2017 р. скасовано спеціальний режим сплати ПДВ для суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність в аграрній сфері. Це прискорило темпи падіння обсягів виробництва валової продукції сільського господарства, призвело до ліквідації низки суб'єктів малого агробізнесу, зменшення робочих місць у галузі та скорочення видатків на утримання соціальної сфери сільських населених пунктів. Зазначені міркування підтверджуються даними Рис. 1.

Розглянемо фактори розвитку аграрного сектору економіки, які відносять до екстенсивних детермінант економічного зростання:

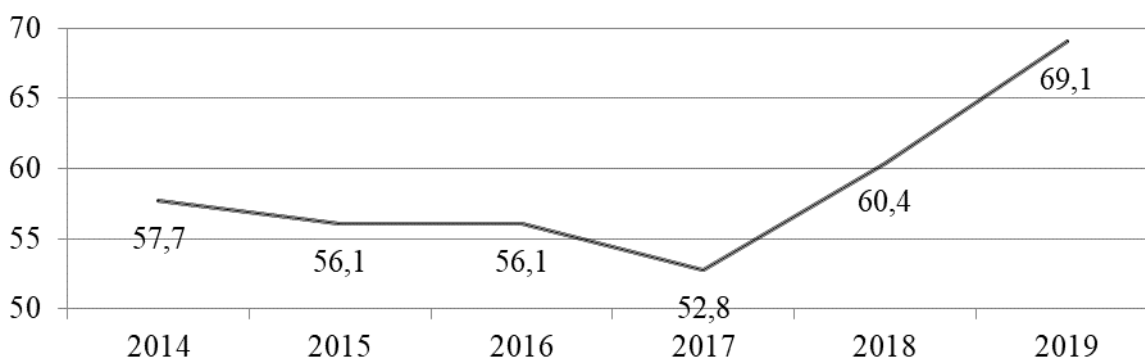
- для рослинництва - площі, зайняті під основними культурами (рис. 2), а також валові збори врожаю, які зокрема визначаються і впливом природних умов (рис. 3).

- – для тваринництва – кількість поголів'я (рис. 4, 5).

Рис. 2. Посівні площі зернових культур у 2014-2019 рр. (млн га)

Складено за [4]

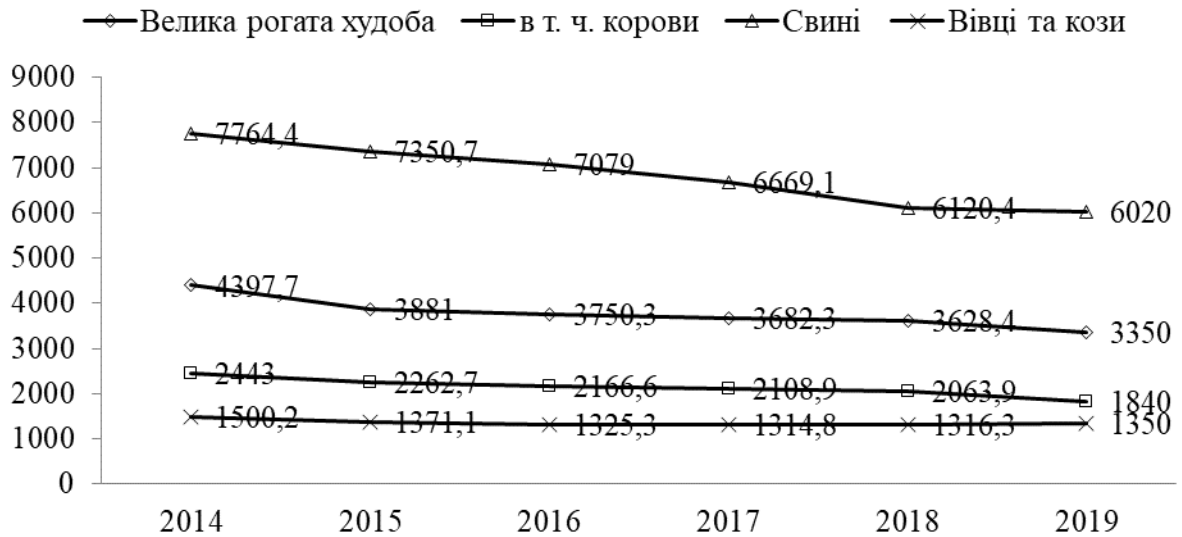

Рис. 3 Збір врожаю зернових культур у 2014-2019 рр. (млн т)

Складено за [4]

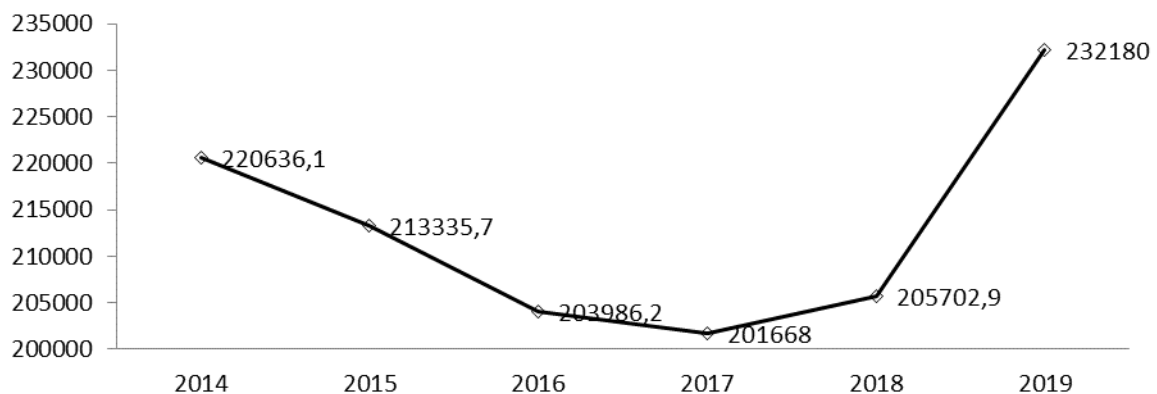
За період з 2014 р. по 2019 р. площі посіву зернових культур коливалися в незначному діапазоні - в рамках 0,5 млн. га. Найнижчими показниками характеризується 2016 р., найвищими – 2019 р.

Валові збори врожаю зернових культур знижувались в період з 2014 р. до 2017 р., загальне зменшення склало 4,9 млн т. Надалі тенденція змінюється – з 2017 р. по 2019 р. відбулося зростання збору врожаю зернових на 16,3 млн т.

Рис. 4. Динаміка кількості сільськогосподарських тварин (крім птиці свійської) в Україні (2014 – 2019 рр.), тис. гол.

Складено за: [2]

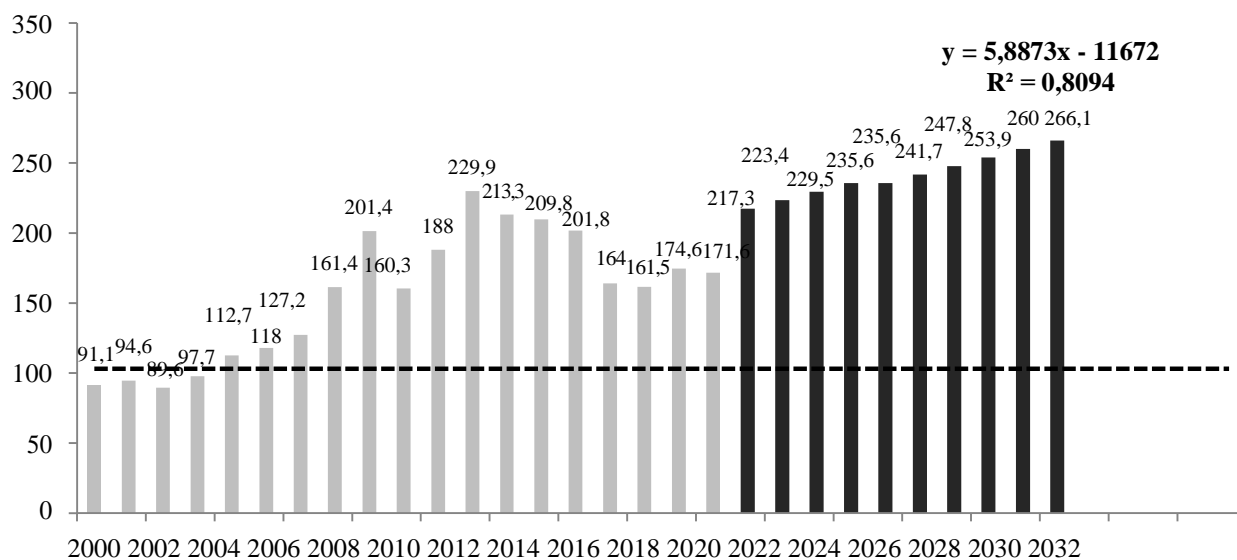

Рис. 5. Динаміка кількості птиці свійської в Україні (2014 – 2019 рр.), тис. гол.

Складено за: [2]

Дані рис. 4, 5 демонструють скорочення кількості поголів'я в усіх підгалузях тваринництва, крім птахівництва. Так, за період 2014–2019 рр. кількість великої рогатої худоби зменшилася на 1047,7 тис. гол., корів – на 603 тис. гол., свиней – на 1744,4 тис. гол., вівців та кіз – на 150,3 тис. гол. Найбільше скорочення характерне для галузі свинарства. Кількість птиці свійської за зазначений період збільшилася на 11 543,9 тис. гол., з негативною динамікою протягом 2014 – 2017 рр. (мінімальний показник зафіксовано у 2017 р. на рівні 201668 тис. гол.) з подальшим поступовим зростанням.

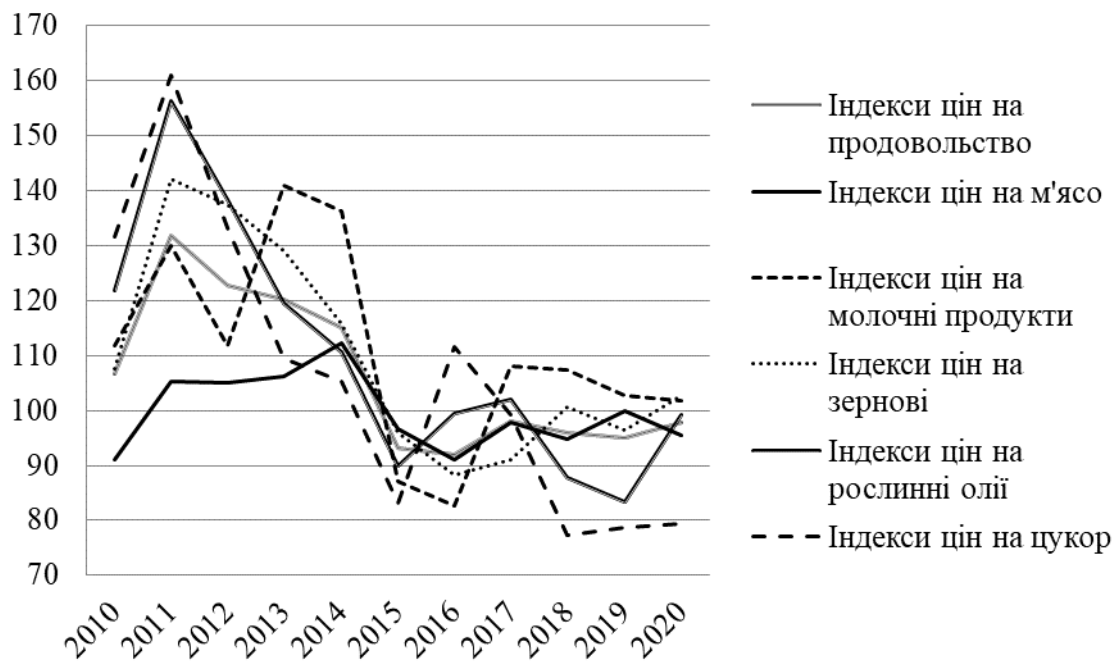
Динаміка обсягів сільськогосподарського виробництва, зокрема, є оперативною реакцією на світові тенденції зміни цін на аграрну продукцію, що представляє собою важливий інструмент у системі заходів із підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Динамічна кон'юнктура світового ринку та складні фінансово-економічні процеси в глобальній економічній системі зумовлюють високу волатильність цін на основні види аграрної продукції. Показником, який відображає тренди мінливості глобальних цін на аграрному ринку є індекс цін на аграрну продукцію FAO (Рис. 6). Фінансові ризики для вітчизняних аграріїв визначаються глобальними цінами аграрного ринку, що суттєво впливають на внутрішні реалізаційні й експортні ціни, а також фактором коливання національної валюти.

Рис. 6. Динаміка та прогноз тренду індексу світових цін на продовольство за 2000-2028 рр. (2002–2004 рр. = 100%) [5]

За окремими видами аграрної продукції (Рис. 7) пікове зростання індексу цін (в горизонті 2010 – 2020 рр.) спостерігалось у 2011 р.: найбільше це торкнулося цін на цукор та олію рослинного походження. В 2016 р. спостерігається зниження індексу цін практично за усіма товарними групами (крім цукру та олій рослинного походження). 2019 р. демонструє зростання індексу цін на зернові, решта груп товарів показує спадну тенденцію, яка зберігається в 2020 р. для цін на м'ясо і молочні продукти.

Національний аграрний сектор є експортноорієнтованим, це дає підстави для твердження про високе значення курсу валюти для розвитку агропідприємств. Використаємо дані аналітичного порталу «Слово і діло» за період з 2014 р. по 2019 р. [7]

Рис. 7. Динаміка тренду індексу світових цін на основні види аграрної продукції (2014–2016 рр. = 100%)

Складено за: [6]

Так, в 2014 р. 16 червня 1 долар коштував 11,75 гривень, через місяць - 11,72 (подешевшав на 0,3%), 16 серпня за долар давали 13,14 (+ 12,1 %), а 16 вересня вже 12,99 (-1,1 %). За чотири місяці долар подорожчав на 10,6 %. У 2015 р. в червні долар вже коштував 21,45, в липні - 22,11 (+ 3,1%), в серпні долар почав падати і за нього просили 21,40 (-3,2%), а на початку осені – 22 гривні (+ 2,8%). В цілому впродовж літа і початку осені долар подорожчав на 2,6 %. Через рік гривня впала ще

відчутніше. У червні 2016 р. 1 долар коштував 24,89 гривень, в липні - 24,80 (-0,4 %), в серпні - 25,12 (+ 1,3 %), а у вересні підскочив до 26,21 (+ 3 4%). Впродовж чотирьох місяців долар подорожчав на 5,3%. Ситуація дещо стабілізувалася в 2017 році, хоча в порівнянні з курсом попереднього року гривня відчутно впала. У червні за 1 долар потрібно було заплатити 26,01 гривні, в липні - 25,97 (-0,2 %), в серпні - 25,60 (-1,4 %), у вересні - 26,16 (+2 2 %). Динаміка за чотири місяці покращала і долар подорожчав на 0,6 %. У 2018 р. відбувся черговий стрибок долара вгору. У червні за долар давали 26,22 гривень, в липні - 26,23 (+ 0,03%), в серпні - 27,45 (+ 4,7%), у вересні - 28,13 (+ 2,5%). В результаті, за чотири місяці долар подорожчав на 7,3%. Перше падіння вартості долара за останні п'ять років відбулося влітку 2019 р. У червні за долар потрібно було заплатити 26,42 гривень, в липні - 25,74 (-2,6%), в серпні - 25,32 (-1,6%) і 16 вересня долар впав у вартості в 24,71 гривень (-2,4%). З початку літа до початку осені гривня зміцнилася на 6,5%.

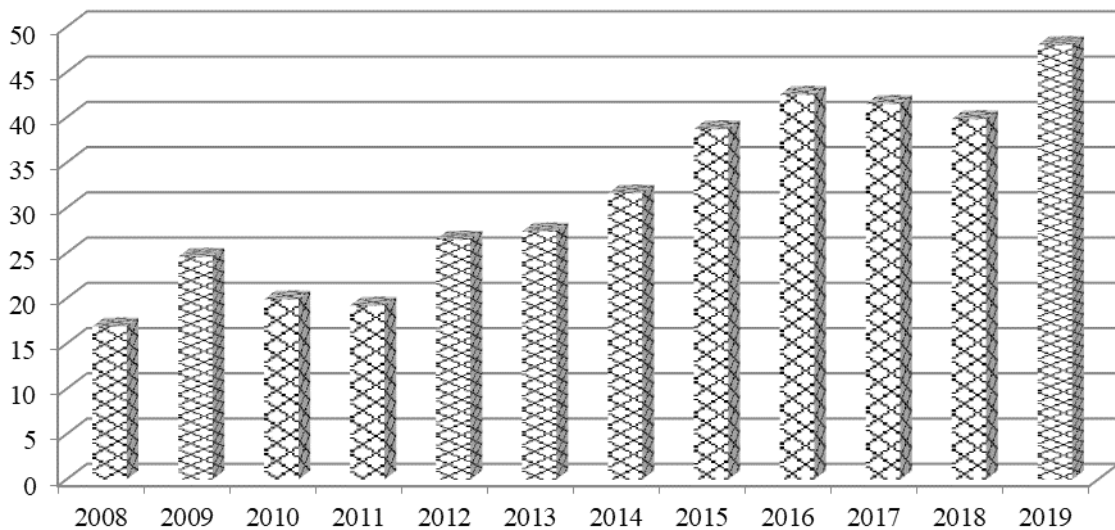
Зміцнення гривні для аграріїв – експортерів є фактором зниження їх конкурентоздатності. Курси валют визначають відносну вартість товарів у міжнародній торгівлі: падіння курсу національної валюти призводить до зниження цін національних товарів на світовому ринку; ревальвація валюти негативним чином впливає на стан національних компаній – експортерів: знижуються доходи компаній в результаті перерахунку їх валютної виручки на національну валюту, фактично знижується конкурентоздатність національного аграрного сектору на світовому ринку.

Спостерігається зростання експорту сільськогосподарської продукції. Протягом 2008-2019 рр. частка експорту сільськогосподарської продукції від загального експорту товарів з України (рис. 8) зростає з 16,9 % в 2008 р. до 48 % в 2019 р. У товарній структурі аграрного експорту в 2018 – 2019 рр. найбільше зросли поставки української продукції рослинництва – на 31 %, або 3 млрд дол. Частка експорту продукції рослинництва в загальній структурі експорту продукції АПК становить 58%. Нарощування поставок продукції рослинництва відбулося за рахунок збільшення експорту кукурудзи на 49%, або 1,7 млрд. дол. [8].

Одним зі стратегічних торговельних партнерів України на сьогодні є країни ЄС, про що свідчать показники динаміки зовнішньої торгівлі України агропродовольчими товарами з країнами ЄС в загальному експорті товарів. Українському експорту до ЄС характерні наступні тенденції: частка експорту усіх товарів до країн ЄС після зниження у 2006 – 2010 рр. має тенденцію до зростання з випереджаючими темпами у 2014 – 2015 рр. після підписання Угоди про Асоціацію з ЄС. Актуальні дані щодо

співвідношення показників загального експорту товарів і аграрної продукції представлено на Рис. 9. Разом з тим, країни ЄС забезпечують левову частку поставок продовольчої продукції до України – у 2010 р. частка ЄС в українському імпорті продукції АПК в середньому становила 32,8%, у 2014 р. – зросла до 39,6%, а у 2017 р. досягла рекордних 44,5%, а далі продемонструвала тенденцію до скорочення (рис. 10).

Рис. 8. Частка експорту сільськогосподарської продукції від загального експорту товарів з України у 2008–2019 рр.

Складено за [9]

Рис. 9. Динаміка частки ЄС в українському експорті товарів, %

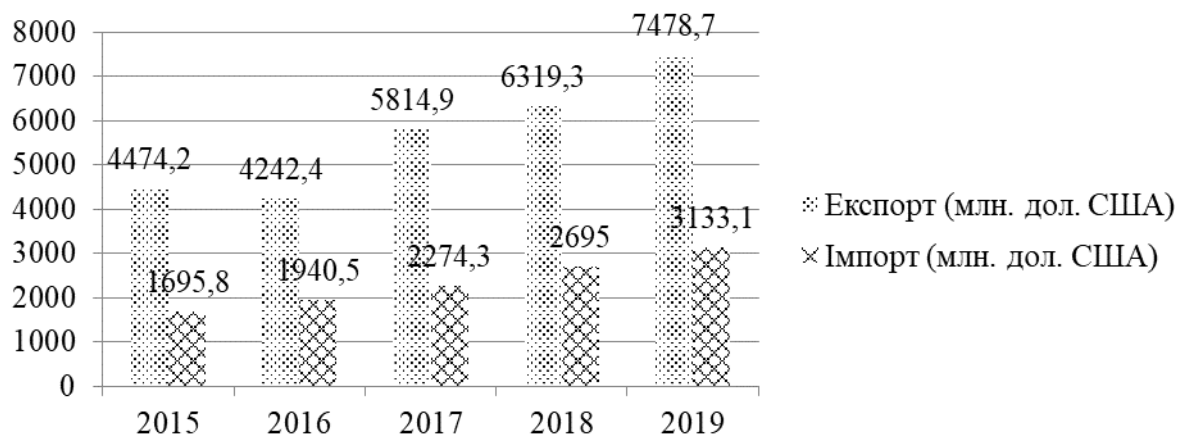
Складено за [2]

Рис. 10. Динаміка частки ЄС в українському імпорті товарів, %

Складено за [2]

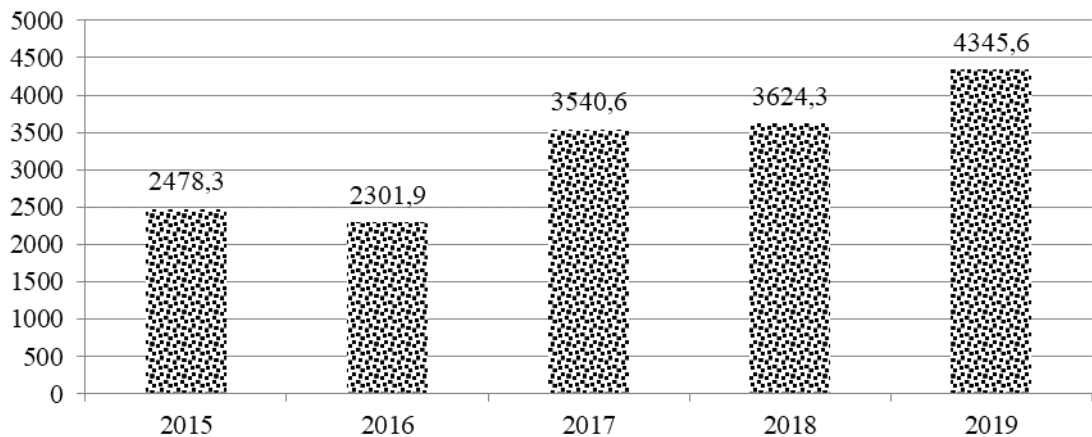
Обсяг експортно-імпортних операцій України і країн ЄС за період 2015 – 2019 рр. в грошовому обчисленні (в млн. дол. США) представлено на Рис. 11, сальдо зовнішньої торгівлі на рис. 12.

Рис. 11. Динаміка зовнішньої торгівлі агропродовольчими товарами України з країнами ЄС

Складено за [10, с. 6]

За період з 2015 р. по 2019 р. експорт аграрної продукції в грошовому обчисленні збільшився на 3 004,5 млн. дол. США, імпорту продемонстрував подібну за напрямком тенденцію, тенденцію до зростання, сягнувши в 2019 р. відмітки в 3 133,1 млн. дол. США (зростання склало 1 437,3 млн. дол. США).

Рис. 12. Динаміка сальдо зовнішньої торгівлі агропродовольчими товарами з країнами ЄС

Складено за [10, с. 6]

Показники сальдо зовнішньої торгівлі в аграрному комплексі за 2015 – 2019 рр. дозволяють стверджувати, що Україна є «нетто-експортером» аграрної продукції. Констатуємо цей, в цілому, позитивний факт, варто зазначити, що вітчизняний експорт продукції АПВ характеризується залежністю від декількох основних товарних позицій. Це є фактором потенційної небезпеки в результаті значних коливань обсягів та вартості експортних поставок, а також виснаження ґрунтів в наслідок нераціональної з точки зору довгострокової перспективи спеціалізації.

Висновки. Аналіз динаміки показників розвитку аграрного сектору як структурної складової економіки України дозволяє констатувати її ключове значення в вирішенні стратегічних завдань національного рівня, серед яких: забезпечення економічної безпеки, розвиток пов'язаних галузей агропромислового виробництва, зростання доходів населення, формування соціально-економічних основ позитивної динаміки показників функціонування сільських територій, підвищення

конкурентоспроможності національного господарства в умовах посилення глобалізації та лібералізації торгівлі.

Визначальними факторами розвитку аграрного сектору економіки України є параметри екстенсивного характеру (посівні площі, кількість поголів'я), а також фактори зовнішнього впливу (режим оподаткування для суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність в аграрній сфері; динаміка світових цін, коливання курсу національної валюти).

Аналіз показників динаміки зовнішньої торгівлі з країнами ЄС (обсягу експорту, імпорту, сальдо зовнішньої торгівлі) дозволяє включити Україну до групи «нетто-експортерів» сільськогосподарської продукції.

На основі проведеного дослідження виділено позитивні і негативні наслідки євроорієнтації національного аграрного експорту. До позитивних включено збільшення експортної виручки, закріплення за Україною місця в міжнародній системі поділу праці, орієнтація українських підприємств на стратегію дотримання високих стандартів якості та екологічності продукції. Негативні наслідки – загрози для національної безпеки в наслідок залежності від кон'юнктури висококонкурентного ринку ЄС; залежність національного експорту від обмеженої кількості товарних позицій сировинного спрямування (зернових культур, кукурудзи, олійних культур); погіршення якісного стану ґрунтів та якості виробленої продукції в результаті домінування економічних детермінант функціонування аграрних підприємств; закріплення за національною економікою статусу сировинного придатку країн ЄС.

Бібліографічний список.

1. Зайняте населення за видами економічної діяльності у 2012-2019 роках. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/rp/zn_ed/zn_ed_u/zn_ed_2013_u.htm
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Оподаткування агробізнесу: останні новели. *Юридична газета*. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/opodatкування-agrobiznesu-ostanni-noveli.html>
4. Урожайность зерновых в Украине: как менялась в 2014 – 2019 годах. *Слово і діло: аналітичний портал*. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2020/05/07/infografika/jekonomika/urozhajnost-zernovykh-ukraine-kak-menyalas-2014-2019-godax>

5. Лотиш О.Я. Глобальні ціни на аграрну продукцію: нові виклики та можливості для України. URL: <file:///C:/Users/%D0%A1%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA/Desktop/%D0%A6%D1%96%D0%BD%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8E.pdf>

6. Положение с продовольствием в мире. *Продовольственная и сельскохозяйственная организация объединенных наций*. URL: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/ru/>

7. Як змінювався курс гривні до долара на початку літа за останні 5 років. *Слово і діло*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/07/10/infografika/finansy/yak-zminyuvavsya-kurs-hryvni-dolara-pochatku-lita-ostanni-5-rokiv>

8. Экспорт зріс на 19%: Україна за рік продала агропродукції на \$22 мільярди. URL: <https://www.unian.ua/economics/agro/10858688-eksport-zris-na-19-ukrajina-za-rik-prodala-agroprodukciji-na-22-milyardi.html>

9. Украина вошла в тройку крупнейших экспортеров сельскохозяйственной продукции в ЕС. *Европейская правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2020/01/12/7105023/>

10. Україна – ЄС: тенденції торгівлі агропродовольчими товарами / [І. М. Демчак, О. О. Митченко, Г. В. Трофімова, О. Е. Майданюк]. – К.: НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2020. – 41 с.

References.

1. Zainiate naselennia za vydamy ekonomichnoi diialnosti u 2012-2019 rokakh. [The concerned population is after the types of economic activity in 2012-2019]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/rp/zn_ed/zn_ed_u/zn_ed_2013_u.htm. [in Ukrainian].

2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [Government service of statistics of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. [in Ukrainian].

3. Opodatkuvannia ahrobiznesu: ostanni novely. [Taxation of agribusiness: the last short stories]. *Yurydychna hazeta*. [Legal newspaper]. Available at: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/opodatkuvannya-agrobiznesu-ostanni-noveli.html>. [in Ukrainian].

4. Urozhaynost zernovykh v Ukraine: kak menyalas v 2014 – 2019

godakh. [Productivity grain-growing in Ukraine: as changed in 2014 - 2019]. *Slovo i dilo: analytycheskyi portal*. [Word and business: analytical portal]. Available at: <https://ru.slovoidilo.ua/2020/05/07/infografika/jekonomika/urozhajnost-zernovykh-ukraine-kak-menyalas-2014-2019-godax>. [in Ukrainian].

5. Lotysh, O.Ia. Hlobalni tsiny na ahrarynu produktsiiu: novi vyklyky ta mozhyvosti dlia Ukrainy. [Global prices on agrarian products: new calls and possibilities for Ukraine] Available at: <file:///C:/Users/%D0%A1%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%BD%0%B8%D0%BA/Desktop/%D0%A6%D1%96%D0%BD%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8E.pdf>. [in Ukrainian].

6. Polozheniye s prodovolstviyem v mire. [Position with food in the world]. *Prodovolstvennaya i selskokhozyaystvennaya organizatsiya obyedinennykh natsiy*. [Food and agricultural United Nations]. Available at: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/ru/>. [in Russian].

7. Iak zminiuvavsia kurs hryvni do dolara na pochatku lita za ostanni 5 rokiv. [As a course of hryvnya changed to the dollar at the beginning of summer for 5 last the]. *Slovo i dilo*. [Word and business]. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2019/07/10/infografika/finansy/yak-zminyuvavsya-kurs-hryvni-dolara-pochatku-lita-ostanni-5-rokiv>. [in Ukrainian].

8. Eksport zris na 19%: Ukraina za rik prodala ahroproduksii na \$22 miliardy. [An export grew on 19%: Ukraine for a year sold to the agroproducts on \$22 milliards]. Available at: <https://www.unian.ua/economics/agro/10858688-eksport-zris-na-19-ukrajina-za-rik-prodala-agroprodukciji-na-22-milyardi.html>. [in Ukrainian].

9. Ukraina voshla v troyku krupneyshikh eksporterov selskokhozyaystvennoy produktsii v ES. [Ukraine entered three of the largest exporters of agricultural produce in EU]. *Evropeyskaya pravda*. [European true]. Available at: <https://www.euointegration.com.ua/rus/news/2020/01/12/7105023/>. [in Ukrainian].

10. Ukraina – YeS: tendentsii torhivli ahroprodovolchymy tovaramy. (2020). [Ukraine is EU: tendencies of trading in agrofood commodities]. Kiev: NDI "Ukrahropromproduktyvnist", 42 s. [in Ukrainian].

Козак Е.Б. Современное состояние развития аграрного сектора в Украине.

Статья посвящена исследованию актуального состояния развития сферы аграрного производства как структурной составляющей национальной хозяйственной системы. Проведен анализ динамики показателей развития аграрного сектора Украины с использованием статистического метода. Получен вывод о ключевом значении агропроизводства в решении стратегических заданий национального уровня. Исследовано воздействие режима налогообложения НДС на динамику объема производства в аграрной сфере с выделением ключевых этапов модификации отмеченного элемента системы налогообложения. Представлены факторы развития аграрного сектора экономики в Украине количественного характера, ценового характера, наднационального уровня. Рассмотрена структура экспорта и импорта сельскохозяйственной продукции в разрезе продуктовой номенклатуры и региональной ориентации. Раскрыты тенденции и динамика внешней торговли агропродовольственными товарами между странами ЕС и Украиной на основе статистических данных относительно экспорта, импорта, сальдо внешней торговли за период с 2015 года до 2019 года. Проанализированы последствия евроориентации аграрного сектора с выделением двух разнонаправленных векторов - позитивного и негативного.

Ключевые слова: аграрный сектор, развитие, динамика, посевные площади, объем сельскохозяйственного производства, экспорт, импорт, мировой рынок.

Kozak Kateryna. The current state of development of the agricultural sector in Ukraine.

The subject of research is the system of functioning and mechanism of development of agrarian complex in Ukraine.

The purpose of the study is an analysis of the current state of development of agricultural production as a structural component of the national economic system.

The methodological basis of the study. The methodological basis of the study consists of general scientific methods of cognition - analysis and synthesis; elements of the dialectical method, in particular, the interaction of quantitative and qualitative characteristics. The reliability of the research results is ensured on the basis of the use of economic and statistical method.

The theoretical basis of the work was fundamental research of domestic economists, information and reference basis - official statistics, periodicals.

Results. The place of the agricultural sector in the Ukrainian economic system is analyzed on the basis of the study of macroeconomic indicators, such as the level of employment in agriculture, forestry and fisheries relative to employment in the national economy as a whole, the dynamics of agricultural production in Ukraine. The influence of the VAT taxation regime on the dynamics of production volume in the agricultural sector with the selection of key stages of modification of this element of the taxation system is studied. Factors of development of agrarian sector of economy in Ukraine of quantitative character, price character, supranational level are considered. The structure of exports and imports of agricultural products in terms of product range and regional orientation is considered. Trends and dynamics of foreign trade in agri-food products between the EU and Ukraine are revealed on the basis of statistical data on exports, imports, foreign trade balance for the period from 2015 to 2019. The consequences of the European orientation of the agricultural sector are analyzed with the allocation of two different vectors - positive and negative.

Conclusions. The conclusion about the key importance of agricultural production in solving strategic tasks of the national level is obtained. The latter include: ensuring economic security, development of related branches of agro-industrial production, growth of incomes, formation of socio-economic bases of positive dynamics of indicators of functioning of rural territories, effective integration into the system of international division of labor.

Key words: agricultural sector, development, dynamics, sown areas, volume of agricultural production, export, import, world market.

Стаття надійшла до редакції: 27.11.2020 р.